

Valtuustoaloite 27.9.2022 – Omaishoitajien palkkioita korotettava ja omaishoidon tuen saamista helpotettava - Keskustan aluevaltuustoryhmä
612/00.02.04.00/2022

Aluehallitus 26.01.2023 § 19

Lisätiedot	Toimialuejohtaja Eija Rieppo eija.rieppo@siunsote.fi puh. 013 330 4510
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus päättää antaa aluevaltuustolle liitteenä olevan vastauksen omaishoitajien palkkioiden korottamisesta ja omaishoidon tuen saamisen helpottamisesta. Edelleen aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.
Päätös	Hyväksyttiin. Merkittiin pöytäkirjaan, että Karita Kaita ei esteellisenä (yhteisöjäävi) osallistunut tämän asian käsittelyyn (etäyhteys oli katkaistu). Esteellisyys hyväksyttiin.
Selostus	Keskustan hyvinvointialueen aluevaltuutetut ovat laatineet 27.9.2022 valtuustoaloitteen, jossa aloitteen allekirjoittaneet aluevaltuutetut esittävät, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella omaishoidon tuen palkkioita korotetaan tuntuvasti sekä omaishoidon tuen saamista helpotetaan. Lisäksi valtuutetut pyytävät tarkastelemaan, voidaanko ennaltaehkäisevää tukipalkkiota laajentaa iäkkäitä ihmisiä hoitavista myös muun ikäisiä hoitaviin ja voimmeko siten välttyä raskaammilta palveluilta. Omaishoidon tuki on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, joka perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen tehtyihin muutoksiin sekä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallituksen § 117/19.9.2022 hyväksymiin omaishoidon tuen myöntämisen perusteisiin ja palkkioluokkiin. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen palvelu, johon ei ole subjektiivista oikeutta. Omaishoidon tuen palvelulla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka koostuu hoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta sekä hoitotehtävää tukevista sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten esimerkiksi hyvinvointi- ja terveystarkastuksista sekä valmennuksesta. Omaishoidon tuen asiakasmäärän kasvu ja palvelun saatavuus ovat olleet Siun soten ja ikäihmisten palvelujen toimialueen strategisena tavoitteena

useiden vuosien ajan ja on edelleen. Tavoitteesta huolimatta Siun sotessa omaishoitoon kohdennetut määrärahat eivät ole mahdollistaneet palkkioiden korottamista eikä asiakasmäärän kasvattamista huomioiden omaishoidontuen lain velvoitteet. Vuodelle 2023 määräraha on nyt aikaisempia vuosia suurempi, mikä antaa mahdollisuuden omaishoidon tuen palvelukokonaisuuden kehittämiseen ja lakisääteisen toiminnan edistämiseen.

Terveyden- ja hyvinvoinnin (THL) on tehnyt sosiaali- ja terveysministeriön (STM) toimeksiannosta vuonna 2022 selvityksen ja antanut ehdotuksen kansallisista omaishoidon tuen myöntämisen perusteista. THL:n ehdotuksen eteneminen edellyttää nykyiseen omaishoidon tukeen tehtävää lakimuutosta. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella seurataan THL:n antaman ehdotuksen etenemistä ja samanaikaisesti kehitetään omaishoidon tuen palvelukokonaisuutta. Omaishoidon tuen saamisen ja palkkioiden korottamisen tarkastelussa on huomioitava THL:n ehdotuksen edistyminen sekä nykyisessä omaishoidon tuen laissa kuvattu palvelukokonaisuus. Lisäksi sosiaalihuoltolaki antaa velvoitteita, jotka koskevat omaishoidon tuen palvelua. Nämä lakisääteiset velvoitteet, jotka kohdistuvat palvelun sisällön ja prosessin kehittämiseen, ovat nyt ensisijaisia kuntoon saatettavia omaishoidon tuen palkkiomäärien täyttäessä nykyiset lain vaatimukset.

Omaishoidon tuen lisäksi on ollut käytössä ennaltaehkäisevä tukiluokka, joka ei ole virallinen omaishoidon tukiluokka. Tuen määrärahavaraus on ikäihmisten palvelujen toimialueella ja määrärahan avulla on tuettu ikäihmisten kotona asumisen mahdollisuuksia ja myöhennetty säännöllisen kotihoidon tarvetta. Kaikki saapuneet ennaltaehkäisevän tuen hakemukset käsitellään ja asiakkaiden palvelutarve arvioidaan ja palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan sosiaalihuollon asiakkaan palvelukokonaisuus asiakkaan iästä riippumatta.

Asian liitteenä ikäihmisten toimialueella laadittu laajempi vastaus valtuustoaloitteeseen.

Aluevaltuusto 21.03.2023 § 11

Päätösehdotus

Aluehallitus:

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle liitteenä olevan vastauksen omaishoitajien palkkioiden korottamisesta ja omaishoidon tuen saamisen helpottamisesta.

Edelleen aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Päätös

Keskustelun kuluessa valtuutettu lita Kaarto esitti valtuustoaloitteen palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Valtuutettu Jertta Harinen kannatti lita Kaarron esitystä.

Puheenjohtaja kysyi valtuustolta, voidaanko aloite palauttaa uudelleen valmisteltavaksi. Aluevaltuusto hyväksyi aloitteen palauttamisen uudelleen valmisteltavaksi yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että valtuutettu Karita Kaita poistui esteellisenä (HvalL 102 §) kokoustilasta tämän asian käsittelyn ajaksi. Esteellisyys hyväksyttiin.

Aluehallitus 01.06.2023 § 121

Lisätiedot	Toimialuejohtaja Eija Rieppo eija.rieppo@siunsote.fi puh. 013 330 4510
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus antaa aluevaltuustolle liitteenä olevan täydennetyt vastauksen omaishoitajien palkkioiden korottamisesta ja omaishoidon tuen saamisen helpottamisesta koskevaan valtuustoaloitteeseen. Edelleen aluehallitus esittää aluevaltuustolle, että valtuustoaloite todetaan loppuun käsitellyksi.
Päätös	Hyväksyttiin. Merkittiin pöytäkirjaan, että Karita Kaita poistui kokouksesta esteellisenä (yhteisöjäävi) tämän asian käsittelyn ajaksi. Esteellisyys hyväksyttiin.
Selostus	Keskustan hyvinvointialueen aluevaltuutetut ovat laatineet 27.9 2022 valtuustoaloitteen, jossa aloitteen allekirjoittaneet aluevaltuutetut esittivät, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella omaishoidon tuen palkkioita korotetaan tuntuvasti sekä omaishoidon tuen saamista helpotetaan. Lisäksi valtuutetut pyysivät tarkastelemaan, voidaanko ennaltaehkäisevää tukipalkkiota laajentaa iäkkäitä ihmisiä hoitavista myös muun ikäisiä hoitaviin ja voimmeko siten välttää raskaammilta palveluilta. Aluevaltuusto käsitteli § 11/21.3.2023 valtuustoaloitteeseen ikäihmisten palvelujen toimialueella valmistellun ja hallituksen § 19/26.1.2023 valtuustolle antaman vastauksen, ja palautti sen uudelleen valmisteltavaksi. Aluehallitus antoi valmistelun tehtäväksi ikäihmisten palvelujen toimialuejohtalle.

Aluevaltuuston pöytäkirjasta ei ilmene, mitä aloitteen vastauksessa toivotaan täydennettävän, mutta kokouskeskustelujen perusteella tarkennusta toivottiin ainakin seuraaviin asioihin:

- Omaishoidon palkkioiden korottaminen ja vaihtoehtoiset kustannukset
- Omaishoidon tuen saatavuuden haasteet, vaikuttaako tähän määräraha vai henkilöstöpula
- Lapsiperheiden tukimuotojen monipuolistaminen
- Siun soten ikäihmisten palvelujen toimialueella käytössä olevan harkinnanvaraisen tukipalkkion luokan laajentaminen koskemaan kaikkia ikäryhmiä
- Omaishoidon tuen palkkioihin tehtävät indeksikorotukset, palkkio 3, vuosi 2022 kirjoitusvirheen korjaus.

Siun soten ikäihmisten palvelujen toimialue on täydentänyt yhteistyössä muiden toimialueiden kanssa valmisteluun palautetun valtuustoaloitteen vastauksen. Täydennetty vastaus on tämän asian liitteenä.

Omaishoidon tuki on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua, joka perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen tehtyihin muutoksiin. Omaishoidon tukea myönnettään Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallituksen § 117/19.9.2022 hyväksymien omaishoidon tuen myöntämisen perusteiden mukaisesti. Omaishoidon tuki on määrärahasidonnainen palvelu, johon ei ole subjektiivista oikeutta. Omaishoidon tuen palvelulla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka koostuu hoitajalle maksettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta sekä hoitotehtävää tukevista sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten esimerkiksi hyvinvointi- ja terveystarkastuksista sekä valmennuksesta.

Omaishoidon tuen asiakasmäärän kasvu ja palvelun saatavuus ovat olleet Siun soten ja ikäihmisten palvelujen toimialueen strategisena tavoitteena useiden vuosien ajan ja on edelleen. Tavoitteesta huolimatta viimeisen kolmen vuoden seurannan mukaan asiakasmäärän voidaan nähdä kasvaneen ainoastaan lapsiperheiden omaishoidon tuen asiakkuuksissa. Omaishoidon palveluun varatut määrärahat eivät ole olleet riittävät kasvattamaan omaishoidontuen asiakasmäärää laajemmin, vaikka palveluissa oleva määräraha on kasvanut vuosittain. Omaishoidon tukea, harkinnanvaraista palvelua järjestettäessä järjestäjä vastaa siitä, että palveluun kuuluvat lakisääteiset velvoitteet toteutuvat huomioiden, että omaishoidon tuen palkkio on vain osa palvelukokonaisuutta. Omaishoidontukeen kuuluvissa vapaiden järjestämisissä on ollut haasteita koronavuosien aikana ja nyttemmin haasteena on näyttäytynyt henkilöstöpula. Yhä useampi omaishoitoperhe haluaisi hoitajan vapaan ajaksi hoidettavan hoidon järjestettävän kotona, mutta henkilöstöpula yltää myös kotiin annettaviin palveluihin, ei pelkästään asumispalveluun.

Vuodelle 2023 määräraha on nyt aikaisempia vuosia suurempi, mikä antaa mahdollisuuden omaishoidon tuen palvelukokonaisuuden kehittämiseen, lakisäateisen toiminnan edistämiseen ja kaiken ikäisten omaishoidon tuen asiakkaiden määrän kasvattamiseen. Siun sote seuraa aktiivisesti Terveystarkastus- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemää ehdotusta kansallisista omaishoidon tuen perusteista (Julkari 43/2022) ja kehittää toimialueita

ylittävää yhteistyötä, kuten omais- ja perhehoidon keskustoimintaa. Intergroidun keskustoiminnan avulla voidaan palvella kaiken ikäisiä omaishoidon tuen asiakkaita yhdenvertaisesti ja yksilöllisesti. Keskukseen tehtävänä on ottaa tarkasteluun Siun soten omaishoidon tuen myöntämisen perusteet ja koordinoida toimialueita ylittävää yhteistyötä omaishoidon tuen palvelussa. Myöntämisen perusteet päivitetään syksyn 2023 aikana vuodelle 2024. Perusteiden päivittämisessä ja palvelujen kehittämisessä tullaan huomioimaan omaishoidon vaihtoehtokustannuksia sekä seuraamaan Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän ehdotuksen etenemistä kansallisista omaishoidon tuen myöntämisperusteista. Lisäksi huomiota kiinnitetään eri asiakaskohderyhmien tarpeisiin omaishoidon palveluissa ja tukemisessa.

Siun sotessa on käytössä ennaltaehkäisevä tukiluokka. Tukea on käytetty pääasiassa ikääntyneille myöhentämään säännöllisen kotihoidon aloittamista. Ennaltaehkäisevän tuen käytön laajentamista tullaan arvioimaan toimialueita ylittäen, soveltuuko tuki käytettäväksi eri asiakkaille osana sosiaalipalvelua. Ennaltaehkäisevä tuki ei ole virallinen omaishoidon tuen palkkioluokka ja arvioitaessa sen soveltuvuutta eri asiakkaille, on järjestäjän huomioitava tukiluokan käyttötarkoitusta tarkoin, jotta se ei estä asiakasta saamasta hänen tarpeitaan tukevia muita sosiaalipalveluja. Mikäli THL:n ehdotus omaishoidon tuen palveluista etenee, yltäneen Siun soten käytössä oleva tuki viimeistään sitten yhdeksi viralliseksi omaishoidon tuen palkkioluokaksi ilman lakisääteistä vapaapäiväoikeutta.